

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

"ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัส ซึ่งเน้นถึงแนวทางการดำรงชีวิตและปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียงหมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบและความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆมาใช้ในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่รัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีจิตสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้ความรอบรู้ที่เหมาะสมดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งทางด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี (คณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550- 2544) เป็นแผนยุทธศาสตร์ที่ได้อันเชิญปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวปฏิบัติในการพัฒนาประเทศโดยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีแนวคิดและมุมมองที่ให้ความสำคัญกับภาวะความสมดุลที่เกิดจากทุกองค์ประกอบที่สัมพันธ์กันอย่างถูกต้องพอดี มีความสมดุล การพัฒนาต้องอยู่ภายใต้หลักคุณธรรม คือ การกระทำที่นำไปสู่ความสมดุลของการอยู่ร่วมกัน ซึ่งจะต้องเกิดขึ้นในองค์ประกอบของสังคมทุกระดับ ตั้งแต่ระดับบุคคล ระดับชุมชน และระดับสังคม ดังนั้นกล่าวได้ว่า ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน คือ ค่านิยมของการดำรงชีวิตและการพัฒนาสังคมไทยตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่สะท้อนความสมดุลและความเป็นธรรมในทุกมิติของการพัฒนา และให้ความสำคัญในเชิงคุณค่าของความสุขมากกว่ารายได้หรือความมั่นคง เน้นคุณค่าทางจิตใจมากกว่าวัตถุและเป็นสิ่งที่มีคุณค่าที่ทุกคนสามารถแบ่งปันกันได้

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดพื้นฐานและจัดทำดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยได้ข้อสรุปว่า ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน หมายถึง สภาวะที่คน อยู่ดีมีสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดีดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ ทั้งจิต กาย ปัญญา เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นองค์รวมและสัมพันธ์กันถูกต้องดีงาม นำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสันติระหว่างคนกับคนและการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลระหว่างคนกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีองค์ประกอบประกอบหลัก 6 ประการได้แก่ 1) การมีสุขภาพะ แยกได้เป็น 3 องค์ประกอบ ได้แก่ สุขภาพกายดี สุขภาพจิตดี มีคุณธรรมและสติปัญญาใฝ่รู้ 2) ครอบครัวอบอุ่น แยกได้เป็น 2 องค์ประกอบ ได้แก่ บทบาทหน้าที่ของครอบครัว และสัมพันธภาพในครอบครัว 3) ชุมชนเข้มแข็ง แยกได้เป็น 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ชุมชนพึ่งตนเองได้ การมีส่วนร่วมของชุมชนและชุมชนเกื้อกูลกัน 4) เศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรม แยกได้เป็น 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ การมีสัมมาชีพ เศรษฐกิจเข้มแข็งมีความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจ 5) สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุล แยกได้เป็น 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน คุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี และระบบนิเวศสมดุล 6) สังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล แยกได้เป็น 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การมีจิตสำนึกประชาธิปไตย สังคมมีธรรมาภิบาลและความสมานฉันท์ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการมีคุณภาพชีวิตที่ดีเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อบุคคลและสังคม เป็นสิ่งที่มนุษย์สามารถกำหนดเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อให้ระดับการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและเพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมไปสู่เป้าหมายที่ปรารถนา ซึ่งบุคคลแต่ละคนแต่ละครอบครัวจึงมีการพัฒนาตนเองในด้านต่างๆ หากทุกคนในสังคมปฏิบัติได้เช่นนี้ก็เท่ากับว่าสามารถช่วยยกระดับทั้งตนเองและสังคมให้มีคุณค่ามีความเจริญงอกงาม พัฒนาไปสู่สังคมอุดมคติ ปัญหาต่างๆในสังคมก็จะลดลงหรือหมดไป ดังนั้นประเทศต่างๆจึงใช้ความพยายามอย่างเต็มที่ในการที่จะพัฒนาและปรับปรุงพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้สูงขึ้นจนถึงระดับมาตรฐานที่สังคมต้องการ ทั้งนี้เพื่อช่วยให้สมาชิกในสังคมทุกคนมีความกินดีอยู่ดีมีความสุขสมบูรณ์ และปัจจัยสำคัญที่จะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีขีดความสามารถสูงและสามารถนำประเทศไปสู่ความก้าวหน้าและมั่นคงได้ คือ การศึกษา เพราะการศึกษามีจุดมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ ความคิด เป็นพื้นฐานสำคัญของบุคคลและสังคมพัฒนาคุณภาพชีวิตที่จำเป็นของบุคคลเพื่อให้มีชีวิตที่เป็นสุขทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และพัฒนาศักยภาพและสมรรถภาพของตนเอง (สุวิวัฒน์ วิวัฒนากุล, 2550)

การศึกษาจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ เป็นเครื่องมือที่จะทำให้คนไทยและสังคมไทยไปสู่สังคมแห่งปัญญาและการเรียนรู้ ระบบการศึกษาและการจัดการที่

มีคุณภาพและประสิทธิภาพจะสามารถพัฒนาผู้เรียนได้ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ภูมิปัญญา คุณธรรมซึ่งจะทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเอง รู้ทันการเปลี่ยนแปลงของโลก การที่จะสร้างคุณลักษณะดังกล่าวให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนได้จำเป็นต้องอาศัยบุคลากรที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพด้วยเช่นกัน บุคลากรที่มีความสำคัญที่สุดในการจัดการศึกษาก็คือ ครู เพราะครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้และพัฒนาการทุกด้านของผู้เรียนซึ่งจะเติบโตเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติในอนาคต ครูเป็นผู้ให้บริการด้านวิชาความรู้แก่สังคม ครูจึงควรได้รับการพัฒนาคุณภาพทั้งในด้านวิชาชีพและวิชาการ พัฒนาตนเองให้เป็นคนทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ ปรับเปลี่ยนวิธีการทำงาน และปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป (มณฑกกาญจน์ ชลเพชร, 2548) ดังนั้นครูจึงควรเป็นบุคคลที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีของศิษย์ที่จะเจริญเติบโตเป็นพลเมืองที่ดีของชาติต่อไปในอนาคต

การที่ครูจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้นั้นจะต้องประกอบไปด้วยหลายๆปัจจัยที่รวมกันเข้าอย่างกลมกลืนและมีความเหมาะสม ดังที่สุวรรณ จันทสาร (2543) ได้กล่าวถึงคุณภาพชีวิตของครูว่า การมีชีวิตที่มีคุณภาพจะต้องประกอบด้วยลักษณะต่างๆ ได้แก่ การมีสุขภาพร่างกายแข็งแรงและมีสุขภาพจิตดี มีความสุขในการทำงาน มีชีวิตครอบครัวที่มีความสุข มีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลในสังคมและเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมและพรพรรณ ศรีทอง (2533) ได้กล่าวถึงคุณภาพชีวิตที่ดีของครู หมายถึง การดำรงชีวิตของครูตามความเป็นจริงในปัจจุบันตามปัจจัยที่บ่งถึงคุณภาพชีวิต คือ อาหารและโภชนาการ ที่อยู่อาศัย การได้รับบริการทางสังคมขั้นพื้นฐาน การได้รับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การทำงาน ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว การมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนและสังคม การพัฒนาจิตใจ

คุณภาพชีวิตของครูประถมศึกษาจากการวิจัยของจิตภา เทิดไทย (2547) ได้วัดคุณภาพชีวิตของครู ในด้านความเกี่ยวข้องและผลประโยชน์ต่อสังคม โอกาสในการพัฒนาสมรรถภาพของบุคคล บูรณาการทางสังคมและการทำงานร่วมกัน ประชาธิปไตยในองค์การ ความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว สภาพการทำงานที่คำนึงถึงความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ความมั่นคงและความก้าวหน้าในงาน ค่าตอบแทนเพียงพอและยุติธรรม พบว่า ครูประถมศึกษามีความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตในด้านต่างๆค่อนข้างน้อย และทิพวัลย์ วรรณโชติผาเวช (2546) ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณภาพชีวิตผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีระดับคุณภาพชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านจิตใจมีคุณภาพชีวิตสูงสุด รองลงมาได้แก่ ด้านสังคม ด้านทักษะต่อตนเอง ด้านการศึกษา ด้านการพัฒนาความสามารถในการบริหาร ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม ด้านครอบครัวเข้มแข็ง และด้านสุขภาพและความปลอดภัย ส่วนด้านเศรษฐกิจพบว่า มีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง

ส่วนงานวิจัยที่กล่าวถึงคุณภาพชีวิตของครูที่สอนในระดับมัธยมศึกษาที่โกศล ศรีวรกุล (2541) ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณภาพชีวิตของครูพลศึกษาระดับมัธยมศึกษา พบว่า คุณภาพชีวิตของครู ประกอบด้วย ประสิทธิภาพการทำงาน สถานภาพทางอารมณ์ การมีส่วนร่วมในสังคม ความสามารถทางสติปัญญา สถานภาพทางเศรษฐกิจ ความตระหนักในเรื่องสุขภาพส่วนบุคคล และวัดคุณภาพชีวิตตามองค์ประกอบความจำเป็นพื้นฐาน คือ การรับประทานอาหารที่ถูกต้อง สุขลักษณะในปริมาณที่เพียงพอ ที่อยู่อาศัยและมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม การได้รับบริการพื้นฐานที่จำเป็น ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การผลิตรายได้ที่เพียงพอ ความสามารถควบคุมช่วงเวลาของการมีบุตรและจำนวนบุตร มีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น การประพฤติปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี พบว่าคุณภาพชีวิตอยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจทุกด้านยกเว้นด้านสภาพทางเศรษฐกิจ และพาดิน วราวิทยา (2545) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของครูพลศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา และได้ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตของครูว่าเป็นสภาวะการดำรงชีวิตความเป็นอยู่ของในด้านต่างๆ ประกอบด้วย ด้านสุขภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ด้านเพื่อนร่วมงาน ด้านนันทนาการ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านคุณธรรม ดังนั้นจะเห็นได้ว่าครูที่สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษา มีความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตของตนค่อนข้างมาก ยกเว้นเรื่องสภาพทางเศรษฐกิจ ภาระการทำงาน

ครูที่อยู่ในเขตเมืองกับครูที่อยู่นอกเขตเมืองจะมีคุณภาพชีวิตแตกต่างกันไปตามบริบทนั้น ดังงานวิจัยของ สุนทร พลศรี (2543) เรื่องคุณภาพชีวิตครูชายแดน: ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่าคุณภาพชีวิตของข้าราชการครูในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีคุณภาพชีวิตที่สูงสุดคือด้านความพอใจในชีวิตครอบครัว ส่วนคุณภาพชีวิตต่ำที่สุด คือ ด้านความพอใจในการครอบครองทรัพย์สิน ดังนั้นในส่วนของคุณครูที่อยู่ในภูมิภาคต่างถิ่นน่าจะมีคุณภาพชีวิตที่แตกต่างกัน

และจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของครูพบว่าคุณภาพชีวิตของครูขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคล บริบทแวดล้อม ส่วนใหญ่ได้กล่าวถึงองค์ประกอบคุณภาพชีวิตของครูมากที่สุด 4 ด้านได้แก่ ด้านการทำงาน ด้านสุขภาพกาย ด้านอารมณ์และจิตใจ ด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งสรุปในภาพรวมได้ว่าคุณภาพชีวิตของครูอยู่ในระดับปานกลางถึงต่ำ และจากงานวิจัยส่วนใหญ่ พบว่า ตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตของครูยังไม่ครอบคลุมในทุกด้านๆ และไม่สอดคล้องกับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ยังขาดงานวิจัยที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของคุณภาพชีวิตครู และการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ หากคุณภาพชีวิตของครูได้พัฒนาตามตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงก็จะทำให้ครู

เป็นบุคคลที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขและจะส่งผลต่อการเป็นแบบอย่างที่ดีที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่ดีของชาติสืบต่อไป

จากเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพชีวิตของครูโดยนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ให้มีความสอดคล้องกับบริบทของสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงไป โดยการวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบเชิงยืนยัน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอนในชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาและครูในโรงเรียนที่อยู่ภูมิภาคต่างกัน เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศพื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพชีวิตครูให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

คำถามการวิจัย

1. ตัวบ่งชี้คุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีองค์ประกอบใดบ้าง
2. โมเดลตัวบ่งชี้คุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่
3. ครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอนในระดับระดับชั้นประถมศึกษา และมัธยมศึกษาจะมีคุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต่างกันหรือไม่อย่างไร
4. ครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนที่อยู่ในภูมิภาคที่ต่างกันจะมีคุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต่างกันหรือไม่อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลตัวบ่งชี้คุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์
3. เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอนในระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

4. เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนที่อยู่ภูมิภาคต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตัวแปรที่ต้องการศึกษา แบ่งเป็นตัวแปรต้นและตัวแปรตามมีดังนี้

ตัวแปรต้น คือ ระดับชั้นที่สอนและภูมิภาคที่ครูอาศัยอยู่

ตัวแปรตาม คือ คุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครู

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชพระราชทานให้กับประชาชนชาวไทย ที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงชีวิตและปฏิบัติตนเพื่อให้ชีวิตดำเนินไปในทางสายกลางที่เหมาะสมสอดคล้องกับวิถีความเป็นอยู่ ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับประชาชนทุกระดับ ความพอเพียงประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ซึ่งต้องอาศัยเงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้ ความรอบคอบ ความระมัดระวัง และเงื่อนไขคุณธรรม ประกอบด้วย ความซื่อสัตย์สุจริต ความขยันอดทน ความมีสติปัญญาและการแบ่งปัน เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งทางด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

คุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครู หมายถึง การที่ครูมีลักษณะการดำรงชีวิตที่ดี ประพฤติปฏิบัติตนตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการประกอบอาชีพตามหลักคุณธรรมจริยธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีสติและใช้ปัญญาพิจารณาเรื่องต่างๆ อย่างรอบคอบ ในการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติหน้าที่นั้นอยู่บนพื้นฐานของความมีเหตุผลพอประมาณ กับศักยภาพและสถานภาพของตน มีการเสริมสร้างความรู้ในด้านต่างๆ ให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ทำให้มีภูมิคุ้มกันที่ดี สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และพึ่งพาตนเองได้โดยไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกันและไม่เบียดเบียนธรรมชาติ ตลอดจนการรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้ยั่งยืนต่อไป ซึ่งการที่จะมีคุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครู จะต้องมียังองค์ประกอบ ดังนี้

1. **ด้านสภาวะสุขภาพ** หมายถึง การที่ครูปฏิบัติตนให้มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงไม่มีโรคภัยไข้เจ็บและมีพฤติกรรมสุขภาพที่ดี ประกอบด้วย การส่งเสริมสุขภาพของตนเอง การป้องกันสุขภาพของตนเอง การรักษาและฟื้นฟูสุขภาพของตนเอง

2. **ด้านสภาวะทางจิตใจ** หมายถึง การที่ครูปฏิบัติตนให้มีสภาพจิตใจที่ดีสามารถแก้ปัญหาและเผชิญปัญหาต่างๆ ได้อย่างมีสติ รอบคอบ มีเหตุผล อีกทั้งมีคุณธรรมจริยธรรม สามารถมีความเข้าใจตนเองและเข้าใจผู้อื่น ทำให้ใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขประกอบด้วย การมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การใช้สติปัญญาในการตัดสินใจปัญหาต่างๆ การมีความอดทน การพัฒนาจิตใจ

3. **ด้านการปฏิบัติงานวิชาชีพครู** หมายถึง การที่ครูประพฤติปฏิบัติตนตามข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการประกอบอาชีพ ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนเองอย่างเหมาะสม ประกอบด้วย การมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน การพัฒนาตนเอง ความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน การปฏิบัติงานตามภาระงานที่ได้รับมอบหมาย การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี การปฏิบัติงานด้วยความขยันหมั่นเพียร การปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต

4. **ด้านสภาวะทางเศรษฐกิจ** หมายถึง การที่ครูปฏิบัติตนในเรื่องการบริหารจัดการด้านการเงินที่ดี มีการใช้จ่ายอย่างพอเพียง ใช้จ่ายตามสถานะความเป็นอยู่ของตนเอง คำนึงถึงเหตุผล รวมทั้งมีการออมและไม่ก่อหนี้ที่ไม่จำเป็น ใช้จ่ายอย่างประหยัดและคุ้มค่า ประกอบด้วย การใช้จ่ายอย่างมีเหตุผล การบริหารจัดการด้านการเงิน การออมเงิน การไม่มีหนี้สิน

5. **ด้านสภาวะทางสังคม** หมายถึง การที่ครูปฏิบัติตนในสังคม โดยมีความเสียสละ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ยอมรับความแตกต่างของแต่ละบุคคล มีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านประเพณี วัฒนธรรม มีความสามัคคีกัน สามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นและสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข ประกอบด้วย การมีจิตสาธารณะ การไม่เบียดเบียนผู้อื่น การมีความสามัคคี การมีส่วนร่วมในสังคม การมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

6. **ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** หมายถึง การที่ครูสามารถปฏิบัติตนในเรื่องของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีความตระหนักเห็นคุณค่าของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและใช้อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์ ประกอบด้วย การมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การนำทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไปใช้

7. **ด้านสื่อและเทคโนโลยี** หมายถึง การที่ครูมีความรู้เท่าทันในด้านสื่อและเทคโนโลยี สามารถแยกแยะสื่อและเทคโนโลยีที่ดีและไม่ดีได้ อีกทั้งยังสามารถนำมาปรับประยุกต์ใช้กับการดำเนินชีวิตประจำวันและนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ได้อย่างเหมาะสม

คุณค่าและเกิดประโยชน์ ประกอบด้วย การรับรู้สื่อและเทคโนโลยี การนำสื่อและเทคโนโลยีมาใช้ การนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาปรับใช้กับสื่อและเทคโนโลยี

ตัวบ่งชี้คุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครู หมายถึง ตัวแปรหรือค่าที่สังเกตได้ซึ่งบ่งบอกสารสนเทศที่แสดงถึงคุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครูสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. การวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้ทราบสารสนเทศเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต องค์ประกอบคุณภาพชีวิต ลักษณะของคุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งข้อมูลนี้เป็นประโยชน์ต่อครูในการที่ครูจะนำไปพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของสังคม

2. การวิจัยครั้งนี้จะได้ตัวบ่งชี้คุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวคิดทฤษฎีที่มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งผู้สนใจสามารถนำผลวิจัยนี้ไปเป็นข้อมูลสารสนเทศไปใช้ในการพัฒนาศักยภาพครู และสามารถแก้ปัญหาการพัฒนาครูอย่างมีระบบแบบแผน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของครูให้ดียิ่งขึ้น และเป็นแนวทางในการพัฒนาตัวบ่งชี้ทางการศึกษาโดยพิจารณาจากข้อมูลเชิงประจักษ์ในเรื่องอื่นๆต่อไป